

NECESSITATS SOCIOEDUCATIVES EMERGENTS DE LA INFÀNCIA EN CONTEXTOS VULNERABLES

Estudi dins el marc de recerca del programa CaixaProinfància del grup PSITIC

*THE EMERGING SOCIO-EDUCATIONAL NEEDS OF CHILDHOOD IN A SITUATION OF
VULNERABILITY*

Pia-Elisabet Domènech Prats

Tutora TFG: Anna Balcells Balcells

Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació i l'Esport

Blanquerna - Universitat Ramon Llull

Curs 2020-2021

Resum

Amb l'experiència viscuda arran de l'emergència sanitària provocada per la Covid-19, la infància ha quedat invisibilitzada i els seus drets i necessitats s'han vist afectats. El confinament ha tingut un impacte especialment negatiu per als col·lectius socialment més desfavorits i el desenvolupament dels infants ha quedat en mans de les oportunitats disponibles en el seu entorn immediat. El present estudi incorpora el repte d'analitzar l'impacte de la pandèmia i el període de post-pandèmia en les famílies d'entorns vulnerables. En concret, l'objectiu ha estat identificar les necessitats socioeducatives emergents d'aquestes famílies i els diferents agents que les han atès, perquè considerem que és fonamental una atenció i educació a la primera infància que s'adapti a les necessitats actuals. Mitjançant el mètode etnogràfic, ens hem endinsat a la realitat d'una entitat socioeducativa de la ciutat de Barcelona, que ha permès el contacte directe amb 20 infants durant dos mesos i la realització d'entrevistes a 3 informants clau. L'estudi ha permès visibilitzar la importància d'actuar des dels primers anys de vida, el potencial de la col·laboració entre agents i el paper de la família com a principal agent socialitzador de l'infant, amb anhel de suport i acompanyament per promoure el desenvolupament i la protecció a què tenen dret tots els infants.

Paraules clau: Atenció i educació a la primera infància, etapa 0-6, Drets dels infants, equitat educativa, necessitats socioeducatives, educació en xarxa.

Abstract

The experience lived due to the health emergency caused by Covid-19, has made childhood invisible and has strongly affected their needs and rights. The most socially disadvantaged groups have suffered a particularly negative impact and lockdown has

made the development of children more dependent on the opportunities in their immediate environment. The purpose of the current study incorporates the challenge of analyzing the impact of the current situation on children in stage 0-6 and their families. Through ethnographic research, we have been able to access the reality of a socio-educational entity in Barcelona, allowing direct contact with 20 children for two months. We have also carried out interviews with three key participants for the purposes of data collection. The study has made clear the importance to offer care and education from the earliest years of life, to prevent and reverse inequalities and to promote equity. The potential of collaborating with agents from diverse fields and the role of the family as the main agent, that requires support to promote the development and protection to which all children have the right.

Keywords: Early-childhood care and education (ECCE), stage 0-6, children's rights, educational equity, socio-educational needs, community bonds.

Introducció

El present estudi s'ha desenvolupat en el marc de la recerca del programa CaixaProinfància del grup PSITIC, un model de promoció i desenvolupament integral de la infància i adolescència en situació de vulnerabilitat social.

L'equip d'investigació PSITIC de la Universitat Ramon Llull, que ens ha acollit a l'hora de desenvolupar aquest Treball Final de Grau, duu a terme la monitorització, avaluació continuada de resultats i la permanent actualització i assessorament del projecte, al que actualment hi participen més de 370 entitats del tercer sector en 114 ciutats espanyoles.

Per portar a terme aquesta recerca, s'ha desenvolupat un estudi etnogràfic en una de les entitats col·laboradores del projecte, amb l'objectiu principal d'**identificar les necessitats socioeducatives emergents dels infants (etapa 0-6) i les seves famílies i esbrinar els agents que les han atès des dels diversos àmbits.**

Hem partit d'un enfocament socioconstructivista i biopsicosocial de l'educació i la salut, considerant la primera infància com una etapa cabdal en el desenvolupament vital de l'ésser humà. Sabem que en aquest període, la nutrició i el creixement físic són fonamentals, però el joc, la relació, el diàleg i el contacte personal, són essencials per a un desenvolupament adequat i un procés d'aprenentatge ric i global.

Tanmateix, al llarg dels últims mesos la crisi provocada per la Covid-19, ha intensificat unes condicions socials i educatives de risc que ja patia una part de la infància del nostre territori, i els seus drets s'han vist vulnerats en diversos casos.

Entenent que l'origen socioeconòmic, les condicions de vida i les carències a la infància poden tenir un impacte directe en el desenvolupament físic, psicològic i educatiu de la persona (Unicef, 2014; Pérez-Escamilla, Rizzoli-Córdoba, Alonso-Cuevas, i Reyes-Morales, 2017), ara més que mai, necessitem conèixer com estan els nostres infants. Per això, creiem que és important destinar un esforç a observar, analitzar i identificar quines són les necessitats dels més petits, no només acadèmiques sinó socioemocionals, especialment entre els que es troben en una situació de major vulnerabilitat social.

Des d'aquí, l'objectiu d'aquest estudi s'ha orientat amb la intenció d'obtenir informació vàlida i fiable, per teixir una base d'on partir i repensar models que s'adaptin a les necessitats actuals. Aportar propostes d'intervenció i de suport coherents i pal·liar eficientment la vulnerabilitat sociocultural en què es troben exposats amplis segments de la població a Catalunya.

Marc teòric

Estat actual de la pobresa

Les dades registrades al llarg dels últims anys mostren que les conseqüències de la crisi econòmica del 2008 van provocar un clar empitjorament de les condicions de vida de les persones, sobretot en els entorns amb més pobresa i vulnerabilitat social (Red Europea de Lucha contra la Pobreza y Exclusión Social, 2018). L'any 2015, un informe publicat per l'ONG Càritas Europa (2015), va situar a Espanya com el segon país amb les taxes de pobresa relativa més altes d'Europa (29.6%) i segons l'indicador AROPE¹, el mateix any 2015 un 34,4% dels menors de 18 anys a Espanya vivia en risc de pobresa (Eurostat, 2017).

Un any més tard, les dades presentades per l'Enquesta de Condicions de Vida (ECV, 2018) mostraven que el 26% dels infants a Catalunya vivien en situació de pobresa i un 28% de les llars amb fills o filles (1 de cada 4), estava en situació de risc de pobresa o exclusió social.

Actualment, malgrat no disposar de dades suficients per descriure la totalitat de les conseqüències generades per la crisi de la Covid-19, el conglomerat de dades disponibles fins ara permet generar una **radiografia força específica de la situació de partida**:

¹ **AROPE** (*At risk of poverty or social exclusion*) | Indicador comparatiu i multifactorial emprat per avaluar la població en risc de pobresa o exclusió social en els diferents països de la Unió Europea.

- Els resultats d'Oxfam Intermón (Benavides et al., 2020) exposen un increment de més de 700.000 el nombre de persones en situació de pobresa a Espanya, i situen Catalunya entre una de les quatre comunitats on més podria augmentar la taxa de pobresa en els pròxims mesos.
- Un informe de la Fundació Foessa (Foessa, 2020) anuncia un creixement del 30% de les famílies en situació de pobresa severa durant el 2020 i situa les famílies monoparentals com un dels col·lectius més castigats per les dificultats del dia a dia i la conciliació laboral.
- Segons Unicef (Unicef, 2020), el 28,6% dels infants de Catalunya estan en risc de pobresa, un indicador que a finals de 2019 havia augmentat 3,6 punts percentuals en un any. Segons aquesta entitat, una de cada quatre llars amb fills estan a la vora d'una situació d'emergència per falta de mitjans i en el cas de les famílies monoparentals, la xifra es dispara fins a quatre de cada deu.
- Les dades de l'Ajuntament de Barcelona (2020) descriuen que els serveis socials de la ciutat van incrementar en un 240% els ajuts socials d'emergència (menjar o lloguer) entre els mesos de març i juny de 2020, respecte al mateix període de l'any anterior. Durant aquest període, es van atendre i oferir ajuts socials a 44.000 persones (la meitat de les que es van atendre en tot el 2019), de les quals gairebé 9.000 van demanar ajuda per menjar per primera vegada.
- Per últim, l'Informe 12 d'INSOCAT (Desembre 2020) a finals de l'any 2020 ja va anunciar el gran increment que estava patint la pobresa infantil a Catalunya, afectant un 31,1% dels menors de 16 anys, tres punts més que el 2018 i arribant a un màxim històric.

Conseqüències de la pobresa infantil

Les evidències més clares sobre els efectes de la pobresa en el desenvolupament de les persones, destaquen la primera infància com una etapa especialment vulnerable. Els estudis presentats al llarg dels últims anys entorn a la pobresa infantil (McLaughlin i Rank, 2018; Wilkinson i Pickett, 2019), han posat de manifest que els nens i les nenes que viuen en llars empobrides no gaudeixen d'igualtat d'oportunitats i corren un risc molt alt de perpetuar la pobresa intergeneracional. Per altra banda, l'estudi presentat per Longás, Querol, Cussó i Riera (2019), permet entendre en profunditat que la pobresa que afecta a la infància i adolescència no és només pobresa material. Comporta efectes de desigualtat social com inseguretat, estigmatització, estrès, malestar emocional, escassetat d'estímuls, reducció de possibilitats, manca d'accés a models positius, etc. Per

tant, l'origen socioeconòmic, les condicions vitals i les carències a la infància (sobretot entre els 0 i 5 anys), poden tenir conseqüències de per vida en el desenvolupament físic, psicològic i educatiu dels infants (Pérez-Escamilla, Rizzoli-Córdoba, Alonso-Cuevas, i Reyes-Morales, 2017; Unicef, 2014).

Importància dels primers anys de vida

Amb diferents enfocaments i matisos, encara que sense la precisió de l'evidència de què es disposa avui, la importància d'una atenció i educació de qualitat a la primera infància ja era defensada per grans pedagogs com John Dewey (1859-1952), Maria Montessori (1870-1952), Jean Piaget (1896-1980) i Lev Vygotsky (1896-1934).

Estudis i científics de disciplines diverses –psicòlegs, pedagogs, neuròlegs, pediatres, filòsofs, etc.- (Loeb et al., 2007; Melhuish et al., 2015; Nelson et al., 2003; UNICEF Innocenti Research Centre, 2008) afirmen que la primera infància és un temps biològic que determina l'evolució de cada individu i és el moment en el qual es constitueix l'entramat bàsic del desenvolupament neurològic, sensorial, psicomotor i emocional de cada persona. Informes com *On tot comença* de Save the Children (2019) exposen, gràcies a les aportacions de la neurociència (Weisberg et al., 2008), que el 87% del cervell humà es desenvolupa en l'etapa compresa entre els 0 i els 3 anys i que l'estimulació i la nutrició en les primeres etapes de vida, són crucials per al desenvolupament cerebral.

Des d'aquesta perspectiva, diferents estudis avalen que una atenció i educació infantil de qualitat millora el desenvolupament de les habilitats cognitives i socioemocionals dels infants i és un factor determinant per a la capacitat d'aprenentatge futura, millorant les probabilitats d'èxit escolar en les etapes posteriors (Mancebón et al., 2018).

Estat actual de l'educació infantil

Al llarg dels últims anys, la democratització de l'educació i l'atenció de qualitat des de la primera infància s'han convertit, a escala global, en les premisses per trencar el cicle de la desigualtat i consolidar el canvi cap a una societat cada vegada més justa (Unesco, Unicef i World Bank, 2020). S'han establert com a estratègia universal que pot generar un gran benefici tant a nivell individual com social, tenint en compte que les llars més desfavorides (a nivell social, cultural i econòmic) són les que n'obtenen un impacte més positiu (Young, 1996) i el caràcter d'atenció integral de l'etapa, permet afrontar els reptes de la pobresa, la desigualtat i l'exclusió social, actuant com una fase decisiva per al cicle vital de les persones (Rosemberg, 1999).

Una de les conclusions més clares de l'estudi *Itineraris i factors d'exclusió social* (Sarasa i Sales, 2010) va ser la constatació del **paper preventiu** que pot exercir l'escolarització prèvia als 6 anys dels infants que viuen situacions de risc social. En aquest mateix sentit, diversos estudis (Cebolla-Boado et al. 2017; Save the Children, 2014; Kautz et al. 2016) apunten que l'accés a l'educació pre-obligatòria (0-6 anys) és un dels aspectes més rellevants en a la compensació de desigualtats d'origen i la generació d'oportunitats educatives, constituint el nivell educatiu amb el major potencial per reduir les diferències socials al llarg de la vida.

En aquesta línia però en l'àmbit econòmic, James J. Heckman -premi Nobel d'Economia l'any 2000- considera l'educació infantil universal i de qualitat, com una de les millors inversions que un país pot emprendre per afavorir el desenvolupament dels seus recursos humans, la igualtat de gènere i la cohesió social, així com reduir el cost dels programes de recuperació posteriors (The Heckman Equation project, 2012).

Contràriament als beneficis exposats, la taxa d'escolarització al primer cicle d'educació infantil (0-3) a Catalunya, presenta diferències en diversos nivells (oferta, accés, qualitat,...): segons les dades estadístiques del Departament d'Educació del curs 2017-18, l'escolarització a la Primera Infància no arribava al 40% de la població infantil censada i d'aquesta, la taxa d'escolarització de les llars més pobres era d'un 28% mentre que la de les llars més riques era del 68% (ECV, 2018). **Per tant, les dades mostren que on més alta és la necessitat social és on hi ha menys cobertura.**

Save the Children (2019), amb les aportacions d'estudis a nivell europeu (Bennett, 2012; Comissió Europea, 2018; Eurofound, 2015; Ünver, Nicaise, 2015; Vandebroek, Lazzari, 2014), ha investigat les principals causes que dificulten l'accés a aquest primer cicle en el nostre territori, i conclou que aquestes tenen a veure amb: barreres econòmiques i d'oferta, barreres burocràtiques, d'informació i comunicació, barreres político-organitzatives i barreres ideologicoculturals. Així doncs, malgrat les recomanacions del Marc de qualitat de l'educació infantil de la Unió Europea (Comissió Europea, 2014), encara no hem resolt la manca d'equitat en l'accés a l'escola pre-obligatòria (Save the Children, 2019).

Convé destacar que la nova Llei Orgànica de Modificació de la Llei LOMLOE, aprovada a finals de l'any 2020, inclou estratègies per tal d'assolir les metes de l'*Objectiu 4 de l'Agenda 2030 (Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom)* i presta una especial atenció a “*millorar els nivells d'escolarització accessible i assequible en el*

primer cicle d'educació infantil” (disposició addicional cinquena): Incrementant l’oferta de places públiques per al primer cicle d’educació infantil i regularitzant tots els centres que ofereixin atenció i educació al 0-6. A més, desenvolupa l’objectiu de promocionar la igualtat de gènere, la compensació de les desigualtats des dels primers anys de vida i la detecció precoç de necessitats educatives especials, així com una avaluació orientada a definir el desenvolupament i les necessitats de cada infant.

Educació en xarxa

Estudis com els de Harvard Family Research Project (2010) ja demostraven l’efectivitat de les associacions entre la comunitat, les famílies i les escoles com a actius valuosos per aportar recursos únics i complementaris, beneficiar el desenvolupament dels infants i millorar els programes posteriors a l’escola.

Si mirem una mica més a prop, diferents aportacions (Pàmies et al., 2013; Sancho et al., 2012) han posat de manifest que la resolució de bona part dels reptes educatius del nostre territori (fracàs escolar, abandonament, absentisme, segregació,...) passa necessàriament pel **treball en xarxa** entre professionals, serveis i recursos de diferents àmbits i administracions. Estudis recents han analitzat els efectes positius de l’acció comunitària i l’acció socioeducativa coordinada, amb beneficis en el desenvolupament de la resiliència educativa i l’èxit escolar (Bonal, Castejón, Zancajo i Castel, 2015; Civís i Longás, 2015; Díaz-Gibson i Civís, 2011; Díaz-Gibson, Civís, Longás i Riera, 2017; Moliner, 2008; Pedró, 2012; Ruiz, Calderón i Juárez, 2017). Tots ells obren la possibilitat a dissenyar noves estratègies considerant el principi de *corresponsabilitat educativa* (Riera, 2007), la connexió escola-comunitat des d’una mirada holística, el desenvolupament de capital social o l’articulació a nivell nacional i local de polítiques d’equitat. Des d’aquí, al llarg dels últims anys han aparegut noves formulacions, agents i xarxes educatives a Catalunya (Plans educatius d’entorn, projectes educatius de ciutat, ciutats educadores,...), que han permès organitzar respostes des d’una visió holística i sistèmica de la realitat i atendre correctament el dret a l’educació per a tots els infants (Civís i Longás, 2015).

Objectius

Tenint en compte les aportacions esmentades, l’estat actual de la infància en situació de risc del nostre territori i els canvis que ha generat la pandèmia al llarg dels últims mesos, els **objectius específics** que el treball aborda en relació amb el que s’ha exposat fins al moment són:

1. Identificar les necessitats socioeducatives emergents d'infants de 0-6 anys en entorns vulnerables.
2. Explorar els agents que han intervingut des de diferents àmbits.

Mètode

D'acord amb el que s'ha exposat fins ara, la decisió més coherent a nivell metodològic ha estat l'adopció d'un paradigma interpretatiu i la utilització d'una **metodologia qualitativa** amb un abast temporal transversal. En aquest sentit, hem adoptat una perspectiva humanística-interpretativa a través del mètode etnogràfic, que ha permès analitzar i interpretar, en primera persona, la realitat social d'una entitat socioeducativa en la seva globalitat sense fragmentar-la ni aïllar-la del seu context que li dona sentit.

Mostra

Per portar a terme l'estudi de camp es va comptar amb la participació del **Centre Obert² Tria de la Fundació Comtal** com a context de recerca durant dos mesos. Els participants es van seleccionar de forma intencional, per respondre a criteris de viabilitat operativa, de representativitat del discurs, de mida i pertinença. L'estada de l'investigador a l'entitat es va portar a terme amb un grup format per **20 infants de 3-6 anys**, que assisteixen al centre dues tardes a la setmana (dimarts i dijous). La selecció dels informants clau per a les entrevistes, es va realitzar a partir d'identificar els **professionals de l'entitat que atenen infants menors de 8 anys** i estan directament implicats en l'atenció socioeducativa. Tenint en compte aquests criteris, es van seleccionar com a participants de l'estudi **la coordinadora del programa i les dues educadores referents del grup d'infants**.

- Contextualització del treball de camp

La Fundació Comtal és una organització no lucrativa que té per objectiu la formació, l'educació i la inserció dels infants, adolescents i joves que es troben en situació de risc social. Està ubicada al barri de Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera del districte de Ciutat Vella de Barcelona i forma part del Centre de Serveis Socials del Casc Antic.

L'entitat, col·laboradora del projecte *CaixaProinfància*, també compta amb el suport de l'*Ajuntament de Barcelona* i la *Generalitat de Catalunya*. Des de l'àrea socioeducativa per als infants s'ofereix: servei de centre obert (*Centre Obert Tria*), acompanyament a

² **Centre Obert** | Servei diürn preventiu, fora de l'horari escolar, que dona suport, estimula i potencia l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges i l'esbarjo, i compensa les deficiències socioeducatives de les persones ateses mitjançant el treball individualitzat i grupal, la família, el treball en xarxa i la comunitat (*Generalitat de Catalunya, 2010, p.19*).

l'escolarització (*Tria Estudi*), activitats d'estiu, suport psicològic i treball amb les famílies.

- **Centre Obert Tria**

La Xarxa de Centres Oberts d'atenció a la infància i adolescència de Barcelona treballen a partir de la definició del Model SIS (*Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies*). El *Centre Obert Tria* té l'objectiu d'oferir intervenció social i educativa per donar resposta a les necessitats d'infants i joves des dels 3 fins als 18 anys. El grup d'infants més petits està format per nens de 3-6 anys, que van al Centre Obert dimarts i dijous de 17h-19.30h.

Pel que fa a l'àmbit d'influència, la gran majoria d'infants viuen al barri i convé destacar que d'acord amb l'Enquesta Sociodemogràfica de Barcelona, Ciutat Vella és un dels districtes de la ciutat amb menys ingressos per llar (el 2017, el 31,4% de la població vivia per sota del llindar de la pobresa). La meitat dels seus residents són d'origen estranger (Amèrica Central i Sud-Amèrica, Europa Comunitària, Àsia o Magreb) i l'any 2019 el barri esmentat es trobava dins els 4 barris amb més immigració de la ciutat de Barcelona. L'origen de les famílies ateses és variat, però els requisits per accedir al servei han estat els mateixos per a totes i, per tant, la informació obtinguda parteix d'una **mostra heterogènia**, que comparteix característiques com l'etapa dels infants i el context.

Instruments

Les tècniques de recollida de dades emprades han estat seleccionades per la seva pertinència i plausibilitat d'utilització per al cas. El conjunt d'aquestes han estat una eina efectiva en el procés intencional de desenvolupar una recerca qualitativa etnogràfica i a la vegada, promoure reflexions sistemàtiques sobre la informació registrada:

- **Immersion de l'investigador al context natural** durant dos mesos, en contacte directe amb els subjectes estudiats.
- **Diari de camp i observació participativa** amb el grup d'infants anteriorment assenyalat. La recollida de dades es va portar a terme a partir d'una pauta d'observació ([Annex 1](#)), amb un total de 12 sessions organitzades cronològicament.
- **3 entrevistes** en profunditat semi-estructurades, als informants anteriorment assenyalats.

Tal i com es pot veure a l'[Annex 2](#), els instruments s'han desenvolupat a partir d'unes categories, desplegadas en diferents dimensions a analitzar per cada objectiu.

Els nuclis de contingut i las categories emergents a explorar han estat seleccionades des d'un enfocament socioconstructivista i biopsicosocial de l'educació i la salut, i a partir de l'anàlisi documental dels següents documents: el *Marc conceptual del pla director d'infància i adolescència de la Generalitat de Catalunya* (2010), un *Sistema d'indicadors sobre benestar infantil a Espanya* (Unicef, 2010) i els drets definits a la Convenció dels Drets dels Infants (1989).

Per a la realització de les entrevistes, es van elaborar dos protocols –un d'específic per a la coordinadora del Centre Obert i un altre per a les educadores referents del grup–.

- La primera entrevista, organitzada en 4 categories, anava dirigida a la coordinadora del Centre Obert i obtingué **29 respostes**. Aquesta, anava enfocada a entendre l'estructura, el funcionament i el context del servei, així com la coordinació amb altres agents que intervenen atenent els infants i les seves famílies.

- La segona, organitzada en **5 categories**, es va dirigir a les educadores del Centre Obert que atenen els infants, i va permetre obtenir un total de **25 respostes**. L'objectiu d'aquesta va ser obtenir una perspectiva directa i real de la situació actual dels infants i les famílies i aproximar-nos a les possibles necessitats socioeducatives emergents.

Procediment

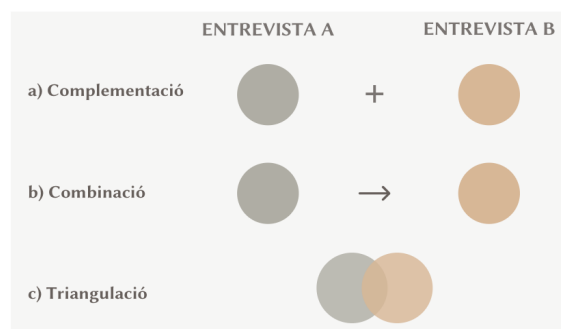
Per dur a terme la recerca hem passat per set fases, exposades a la *figura 1*:

Figura 1. Cronologia del Treball Final de Grau, Pia Domènech (2021)

La selecció del centre com a context d'investigació es va fer a partir d'una entrevista amb el Dr. Jordi Riera, responsable principal del Grup de Recerca en Pedagogia, Societat i Innovació amb el suport de les Tecnologies de l'Informació i la Comunicació (PSITIC). Es va demanar autorització per poder realitzar la recerca en una entitat socioeducativa i una vegada obtinguda la confirmació, ens varem posar en contacte amb la direcció del centre escollit (Fundació Comtal). Es va firmar un acord de col·laboració

de voluntariat ([Annex 3](#)) per a poder participar i recollir dades dels infants, i es va demanar el consentiment informat ([Annex 4](#)) per a la realització de les entrevistes. El treball de camp es va portar a terme durant el mes de febrer i març de 2021 i l'investigador, va participar a les sessions amb els infants al llarg de dos mesos, període en què es va desenvolupar la recollida de dades a través dels diversos instruments. Per a l'elaboració dels instruments emprats, es va partir dels objectius de recerca, els quals es van definir a partir d'unes dimensions o variables d'estudi. Posteriorment es van especificar uns indicadors que es van concretar en forma de preguntes, per a les entrevistes, i en dimensions d'observació per a la recollida de dades (observació participant i diari de camp). La tipologia d'entrevista escollida es va determinar des de l'objectiu i les intencions d'obtenció de resultats. Totes les entrevistes es van enregistrar amb gravadora digital, es van transcriure i es va classificar la informació obtinguda en blocs temàtics per facilitar el posterior tractament de les dades. El caràcter diferenciat de les entrevistes elaborades, va permetre integrar la informació i completar així totes les categories d'anàlisi. Les anotacions recollides al diari de camp, la informació extreta de l'observació participativa i les respostes obtingudes a les entrevistes, van ser buidades en una mateixa graella ([Annex 5](#)) i categoritzades, a partir de les diverses dimensions explorades i acordades. Un cop obtinguts i organitzats els resultats es va procedir a la integració d'aquests amb les aportacions del marc teòric per determinar l'anàlisi dels resultats i la discussió.

Adaptat de Bericat (1998, 38)

Figura 2.- Estratègies bàsiques d'integració d'informació.

Resultats, anàlisi i discussió

A continuació, s'exposen els resultats obtinguts a partir de la recollida de dades (entrevistes i observacions) i seguidament es presenta la discussió.

L'anàlisi de les dades s'ha desenvolupat entenent que:

- El dret a l'*interès superior de l'infant*³ comporta vetllar per les seves necessitats de manera global i integral amb una atenció prioritària, a fi que pugui desenvolupar-se físicament, mentalment, espiritualment i socialment, d'una manera sana, en condicions de llibertat i dignitat, tal com recull la *Convenció dels Drets de l'Infant de Nacions Unides de 1989*.
- L'educació és un dret fonamental, tal i com recull l'*article 26 de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948)*, l'*article 27 de la Constitució espanyola de 1978* i l'*article 28 de la Convenció sobre els Drets de l'Infant (1989)*.
- L'etapa 0-6 és un període vital clau per trencar el cicle de desigualtats i millorar les trajectòries futures, contribuint així a majors nivells de cohesió social, tal com recull la recomanació de la *Comissió Europea de 2013 "Invertir en la infància: trencant el cicle de la desavantatge"* (Recomanació UE Invertir en infància, 2013).

1. Necessitats socioeducatives emergents

1.1 Família, llar i factors ambientals.

1.1.1. Família: S'ha detectat un **increment en la demanda d'ajudes econòmiques per cobrir necessitats bàsiques** (alimentació, dispositius mòbils, roba, material escolar i sanitari,...) i el fet que moltes famílies visquin de l'economia submergida (sense contractes i, per tant, sense ERTE ni atur) ha empitjorat la situació econòmica durant els últims mesos.

“Moltes de les famílies ateses depenen d'una economia inestable on els ingressos provenen de feines realitzades per hores i sovint sense contracte laboral. L'aturada de l'activitat econòmica i la reducció dràstica d'ocupació, ha fet trontollar en moltes llars l'accés a una alimentació adequada, així com dificultats per pagar subministres i altres necessitats bàsiques”. (N. Garcia, comunicació personal, 18 de febrer de 2021).

Aquests resultats coincideixen amb les dades presentades per la Fundació Foessa i l'Ajuntament de Barcelona (2020), que descriuen un creixement del 240% en els ajuts socials d'emergència (menjar o lloguer) i un 30% més de famílies en situació de pobresa severa entre els mesos de març i juny de 2020 a la ciutat.

- Els participants han fet referència a les dificultats emergents derivades de la **situació econòmica**, però també a les necessitats que es deriven de les **complexes formes d'organització sociofamiliars** dels adults. D'entre les famílies ateses al programa, **un 48,84% són monoparentals**, en estat de divorci o separació.

³ **Interès superior de l'infant** | Des de la Declaració Universal dels Drets de l'Infant, es presenta l'interès superior de l'infant com un concepte triple (un dret, un principi i una norma de procediment), enfocat a garantir un desenvolupament integral i una vida digna, així com les condicions materials i afectives que permetin viure plenament i assolir el màxim benestar.

És important tenir en compte aquests resultats sobretot si ens fixem en els últims informes de la Fundació Foessa (2020), que situen les famílies monoparentals com un dels col·lectius més castigats al llarg dels últims mesos. I en la mateixa línia, Unicef (2020) declara que quatre de cada deu llars monoparentals, estan a la vora d'una situació d'emergència per falta de mitjans.

1.1.2. Habitatge i factors ambientals: Pel que fa a la llar, s'ha identificat un increment de famílies derivades de Serveis Socials, que no disposen d'un espai segur per a l'infant (més urgent durant el confinament) i un augment de casos que han denunciat les **condicions precàries de l'habitatge**.

En relació a la **conciliació de vida familiar i laboral**, es confirma que moltes famílies no disposen d'ajuda intrafamiliar i, en alguns casos, han de deixar els nens sols a casa. Així, l'**atenció dels infants fora de l'horari escolar** en un entorn segur ha estat imprescindible per a assegurar unes condicions òptimes i oferir-los l'estimulació necessària.

“Amb el confinament, s'ha vulnerat el Dret dels infants a un espai segur, així com el Dret a participar en la vida social, política i cultural. Sense tenir en compte totes les conseqüències que això pot tenir en el desenvolupament dels infants”. (N. Garcia, comunicació personal, 18 de febrer de 2021).

En relació amb aquests aspectes, estudis elaborats en els països de la Unió Europea i la OCDE al llarg dels últims anys, ja alertaven de l'impacte que la pobresa està tenint en els nens i les famílies, provocant dificultats per oferir l'atenció, la protecció i les oportunitats a què tenen dret els infants (Unicef, 2014).

1.2 Salut.

1.2.1. Salut física i inhibidors de benestar: L'entitat disposa de l'historial de salut de tots els infants atesos i segons les dades obtingudes, les famílies porten al dia les revisions mèdiques i segueixen el calendari de vacunacions. Malgrat tot, s'han visibilitzat nous problemes de salut física i mental i les circumstàncies del confinament i la crisi, han influït en el **deteriorament dels hàbits de salut**. S'han detectat **afectacions físiques** causades per la tipologia dels habitatges en què alguns infants es van haver de confinar (manca d'espai, humitats, mala temperatura, sobreocupació, etc.), pel trencament de rutines, les hores de pantalles, una alimentació inadequada, la falta de descans, menys exercici físic i poc contacte amb la natura.

“Des de l'entitat, donem molta importància a l'establiment d'hàbits saludables i les famílies saben que donem berenar als infants. Tot i així, ens trobem amb nens i nenes que comenten que els han comprat menjar (pizza, pastisseria industrial, gelat,...) en sortir de l'escola i no volen menjar la fruita o l'entrepà que els donem nosaltres”. (M.C.Garcia, comunicació personal, 3 de març de 2021).

Tot i no tenir les dades del barri concret, les enquestes realitzades per Bonal i González (2020) indiquen que a les ciutats de més de 100.000 habitants, un 15% de les famílies no disposava de cap espai exterior a l'habitatge durant el confinament. Dades que tenen un impacte encara més greu si tenim en compte els diversos informes que reivindiquen que l'estimulació i la nutrició en les primeres etapes de vida són crucials per al desenvolupament cerebral dels infants (Save the Children, 2019; Weisberg et al., 2018).

1.2.2. Salut i benestar emocional: En totes les aportacions destaca l'increment de demandes de suport emocional i psicosocial: s'ha identificat un empitjorament de la **salut mental** de les famílies i els infants, amb un augment de casos de **deixadesa i malestar emocional**. Les famílies reclamen i valoren espais per obrir-se i alliberar-se emocionalment i es confirma la necessitat d'ampliar els **recursos** i l'**atenció sostinguda** en el temps per a l'atenció psicològica.

"S'ha produït un increment de les demandes de suport psicològic, les famílies i els infants necessiten més suport individualitzat i atenció sostinguda en el temps, però sovint no tenim recursos suficients per a cobrir totes les necessitats". (N. Garcia, comunicació personal, 18 de febrer de 2021).

"Els infants sovint reclamen espais per a una atenció individual, però no arribem a tot. Alguns ho expressen a nivell conductual: hi ha molts pares que no estan bé i per tant, hi ha infants que a casa no estan bé, al cole es contenen i després aquí, exploten". (N. Garcia, comunicació personal, 18 de febrer de 2021).

Des d'aquí, cal tenir en compte les aportacions de diversos autors (Pàmies et al., 2013; Riera, 2007; Sancho et al., 2012), que consideren el principi de *corresponsabilitat educativa* com a estratègia eficaç per resoldre els reptes educatius del nostre territori, amb una intervenció coordinada entre els agents de diferents àmbits.

1.3 Entorn.

1.3.1. Oportunitats i recursos: S'han generat noves situacions laborals i administratives que han provocat un augment en **consultes d'assessorament i acompanyament** per a la realització de tràmits i gestions bàsics (llum, gas, aigua, beques de menjador). Aquest aspecte ha estat més complex en les famílies monoparentals, amb necessitat d'una major organització i gestió intrafamiliar. En les aportacions dels participants es destaca la importància que ha tingut el **vincl comunitari** i la necessitat d'una xarxa de recursos.

Les famílies valoren molt positivament les **oportunitats per a establir vincles i relacionar-se** (espais d'acollida, activitats conjuntes, trobades amb altres famílies,...).

Ressalta la importància de disposar d'**espais i instal·lacions municipals**, que permetin la relació entre iguals fora de la llar i el contacte amb l'entorn i la cultura. Durant els mesos de confinament, aquests espais no van estar disponibles i en els últims mesos, s'hi ha identificat una assistència menor: a causa de les restriccions, pors (síndrome de

la cabana), inseguretats durant el confinament, tensions o ansietat. Des de l'entitat, es valora la necessitat i la importància de l'ús d'**espais saludables** per al joc i la relació entre iguals.

L'anul·lació de les activitats en centres oberts i serveis d'intervenció socioeducativa, o la suspensió de les visites de treballadors i educadors socials a domicili al llarg dels últims mesos, han derivat en la desatenció de necessitats importants de suport, de cura i d'acompanyament a les famílies. L'escola s'ha considerat servei essencial, però difícilment ha pogut cobrir l'atenció de cura, estimulació, acompanyament i suport necessaris.

1.4 Desenvolupament i aprenentatge.

1.4.1. Desenvolupament personal, social i emocional: Les educadores consideren que des de les famílies, no es dona el mateix valor a les necessitats socio-emocionals, el desenvolupament saludable o l'estimulació de l'entorn. Durant els mesos de confinament, s'han vist afectats els **hàbits saludables d'higiene i alimentació**, per falta de coneixement, recursos o acompanyament.

“Hi ha famílies molt implicades, donen molt pes a la part educativa i no veuen tan important la part emocional”. (A. Bascuñana, comunicació personal, 4 de març de 2021).

1.4.2. Desenvolupament cognitiu, lingüístic i comunicatiu: Es disposa de l'**historial educatiu** de les famílies, de les quals la majoria tenen un nivell d'estudis primaris o d'educació bàsica, tret d'algun cas que disposa d'estudis universitaris. Actualment, segons l'Alt Comissionat contra la Pobresa Infantil del Govern espanyol (2020), el 51,8% dels infants en risc de pobresa tenen pares amb un nivell educatiu baix (és a dir, un de cada dos).

Les famílies, tot i mostrar una gran **preocupació per l'educació i l'èxit acadèmic** dels fills, han necessitat ajuda per acompanyar-los en les tasques de l'escola (dificultats en l'idioma, recursos tecnològics, temps, nivell,...), que sovint descriuen com un espai formal i poc accessible.

Durant els mesos de confinament, es va identificar una **falta de material bàsic i dificultats en la comunicació** per la falta de recursos tecnològics, necessitats a les que han mirat de donar resposta al llarg dels últims mesos.

“Les famílies expressen que durant els mesos de confinament s'han sentit una mica abandonades per l'escola”. “En general, totes les famílies parlen en castellà, però hi ha dos casos en què els fills s'han de responsabilitzar de la traducció entre la família i els agents que les atenen”. (N. Garcia, comunicació personal, 18 de febrer de 2021).

Les dades existents indiquen que els docents no van ser capaços de contactar amb un nombre significatiu d'infants durant els mesos de confinament, principalment per la falta de connexió i la manca de dispositius. Les enquestes revelen que un 56% de les llars no comptava amb un dispositiu per persona (71% entre les rendes més baixes). Per tant, la dinàmica establerta al llarg d'aquests mesos **ha ampliat la distància entre estudiants d'orígens socioeconòmic diferents** (Bonal i González, 2020).

Per últim, l'entitat no disposa de l'historial educatiu dels infants durant el **0-3** i no té un programa dedicat a l'etapa. Segons les dades estadístiques del Departament d'Educació del curs 2017-18, l'escolarització a la Primera Infància no arribava al 40% de la població infantil censada i d'aquesta, la taxa d'escolarització de les llars més pobres era d'un 28% mentre que la de les llars més riques era del 68%. Tenint en compte les aportacions teòriques entorn al paper preventiu de l'atenció i educació des dels primers anys de vida, considerem essencial tenir en compte aquesta etapa com a moment clau per actuar i poder incloure-la en els programes d'atenció de l'entitat.

2. Agents implicats

2.1 Centre Obert

2.1.2 Accés, serveis i estructura: L'accés al servei de Centre obert es fa a través de dues vies: la derivació des de serveis socials i en algun cas des de l'escola, o l'accés voluntari d'algunes famílies que coneixen l'entitat.

Les dades obtingudes ens han permès conèixer que el curs 2020-2021, **un 36,48%** de les famílies ateses han estat **derivades per serveis socials** i un 15,2% hi han accedit de manera voluntària (o bé perquè tenen altres fills a l'entitat o a través de contactes del barri). Aquestes dades posen de manifest el baix percentatge de famílies que accedeixen al servei a través de l'escola o els contactes més propers.

Les diverses aportacions obtingudes pels professionals del l'entitat, indiquen la importància i l'impacte que ha tingut oferir un **espai ordenat, net i ric d'estímuls**, que permeti compensar i enriquir les experiències dels infants. A més, d'entre els recursos del Centre obert, es considera essencial el paper que han portat a terme les educadores com a **adults de referència** per fomentar **relacions sanes i assertives entre iguals**.

“L'objectiu del Centre Obert és oferir un espai de prevenció i detecció de qualsevol situació de risc que pugui patir l'infant, així com treballar per afavorir el seu desenvolupament personal i social”. (A.Bascuñana, comunicació personal, 4 de març de 2021).

Vandenbroeck, Lenaerts i Beblavý (2018) afirmen que el nivell educatiu i els recursos de què disposa una família, condicionen els estímuls que els nens i les nenes reben a la

llar. Per tant, la tasca del Centre Obert es pot considerar un **espai de cobertura de necessitats i benestar**, en què els infants es troben amb un entorn ric, relacions sanes i adults de referència, prevenint situacions i factors de risc i compensant desigualtats d'origen. L'accés a una atenció i educació de qualitat en els primers anys de vida, és un dels aspectes més rellevants en la compensació de desigualtats d'origen i la generació d'oportunitats educatives, constituint el nivell educatiu amb el major potencial per reduir les diferències socials al llarg de la vida (Cebolla-Boado et al. 2017; Save the Children, 2014; Kautz et al. 2016).

2.2 Agents implicats i relació

2.2.1 Recursos i agents: Totes les aportacions coincideixen en què **la família és l'agent principal dels infants** i que tot i les dificultats, el seu paper és primordial en la vida dels infants. L'**atenció sanitària** és de les primeres intervencions externes que reben totes les famílies i després, l'**educació formal**, considerant que és l'àmbit en què els infants hi passen més hores. Els altres agents d'intervenció esmentats entre les aportacions són els Serveis Socials, l'EAP, el CSMIJ i les entitats socioeducatives.

Les famílies perceben **l'escola com un espai més formal i acadèmic** i destaquen el paper de les entitats per l'atenció integral, la proximitat i el contacte diari que ofereixen.

“A l'escola hi passen moltes hores, però està tot molt estructurat: saben que entren, fan classe, van al pati i surten. Després venen aquí i per ells és un espai més de desfogue”. (M.C.Garcia, comunicació personal, 3 de març de 2021).

2.2.2 Comunicació i relació: **L'entitat es relaciona a diari amb les famílies**, tant a les entrades com a les sortides del Centre Obert. També es comuniquen via telefònica, Whatsapp i publicacions d'Instagram.

L'entitat es reuneix trimestralment amb les famílies per fer un seguiment i plantejar plans d'**actuació coordinada** de manera conjunta. Les educadores també es reuneixen trimestralment amb els infants per oferir un espai íntim i individual de comunicació, tot i així, sovint necessiten recursos i tècniques per aprofitar més i millorar aquestes trobades amb els infants.

- El seguiment de l'entitat amb els **Serveis Socials** del Casc Antic es fa quasi a diari.

Des de l'entitat, s'identifica una **manca de coneixement del servei** per part de l'educació formal. La relació i la comunicació amb els **centres escolars** es descriu com complicada, sovint depèn de l'escola o el mestre de cada infant. Es fa difícil teixir accions coordinades i mantenir una relació sostinguda. Malgrat tot, l'entitat demana les notes cada trimestre per fer un seguiment més ajustat de cada infant.

A nivell burocràtic, es considera que els centres oberts queden una mica en segon pla i per exemple, **no tenen accés a les comissions socials** que organitza l'escola amb altres serveis com l'EAP o els Serveis Socials.

“Només quan els Serveis Socials organitzen reunions multidisciplinars se'ns té en compte i hi podem participar, però només passa en casos molt extrems”. (N. Garcia, comunicació personal, 18 de febrer de 2021).

- L'entitat treballa cada cop més per al **consum de proximitat**, fomentant la relació entre serveis del barri i oferint recursos a les famílies (consum a les botigues del barri). En tots els casos, les famílies utilitzen l'entitat com a xarxa per a obtenir informació de tot tipus i disposar d'un espai segur i de confiança.

“La fruita dels berenars la comprem a la fruiteria del pare d'un dels infants, que està molt a prop de la Fundació”. “Mirem de fer activitats pels diferents parcs que tenim a prop i d'aquesta manera també passem pel barri amb els infants”. (M.C.Garcia, comunicació personal, 3 de març de 2021).

Les diverses aportacions ens informen que la situació viscuda al llarg dels últims mesos, amb conseqüències molt greus sobre el mercat de treball, ha suposat un empobriment econòmic de moltes famílies, amb el conseqüent augment de la pobresa infantil.

S'ha identificat un increment en les dificultats derivades de les **complexes formes d'organització sociofamiliars** -situacions que en una societat democràtica i oberta, és probable que segueixin augmentant-. A més, se n'han derivat altres conseqüències, com l'augment de l'estrès, l'estat precari de les llars, l'augment de les desigualtats educatives i problemes psicològics i de salut mental entre els infants i les seves famílies.

El 8 d'abril de 2020, el Comitè de Drets dels Infants ja va fer una declaració sobre els greus efectes físics, emocionals i psicològics de la pandèmia en els infants, i instava els estats a protegir-ne els drets.

Com a conseqüència de les aportacions esmentades, ens preguntem si **caldría repensar la relació amb les famílies com a protagonistes (amb els infants) de l'acció educativa**: Els resultats obtinguts coincideixen en què les famílies són l'agent principal dels infants i malgrat les dificultats, no deixen de viure els fills com algú essencial, sense perdre les ganes de fer-ho bé com a adults responsables. Tot i així, durant els mesos de confinament les famílies han necessitat un acompanyament i un suport més intens que mai. La Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA)⁴ estableix com a punt de partida que la cobertura de les necessitats de l'infant o adolescent és responsabilitat de la família, com a primer agent socialitzador, i que els

⁴ Catalunya. Llei 14/2010, del 27 de maig, *dels drets i oportunitats en la infància i l'adolescència*. Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya, 26 de maig de 2010, núm. 720/VIII.

poders públics, han de donar suport a la família en aquesta tasca assegurant-los la protecció i el desenvolupament dels infants.

Els resultats ens fan pensar en la necessitat de provisió i dotació de prestacions, programes i serveis terapèutics orientats a garantir l'acompanyament psicològic dels infants i les famílies que, a causa de la crisi o d'altres factors, han vist deteriorades les seves condicions de vida, les seves competències personals i les seves relacions familiars i socials, amb mancances afectives i d'atenció familiar.

- Per altra banda i en resposta a la informació obtinguda, caldria qüestionar-nos si la **participació de tota la comunitat educativa és el camí per agilitzar, optimitzar processos i donar respostes ajustades**: Les accions coordinades, l'acompanyament i la comunicació entre els agents i les famílies, han estat essencials per compensar dèficits i afavorir el desenvolupament, l'aprenentatge i el benestar dels fills al llarg dels últims mesos (hàbits saludables, suport emocional i relacions entre iguals amb uns adults especialistes de referència), així com per donar resposta a la necessitat de suport relacional i emocional de totes les famílies. Els **espais segurs, els entorns educatius i les instal·lacions municipals** han permès, a tots els infants, establir relacions sanes entre iguals, el contacte amb l'entorn i la cultura i la possibilitat de sentir-se acompanyats, acollits i trobar suport afectiu. Recursos que han afavorit el Dret dels infants a una protecció i estimulació adequades per al seu desenvolupament i el Dret a participar en la vida social, política i cultural, que no pot dependre únicament de les circumstàncies del seu entorn.

- En aquesta línia, tenint en compte que **l'escola és l'entorn principal, on hi accedeixen tots els infants i on hi passen més hores, caldria revisar l'atenció que s'hi ofereix?** Els resultats obtinguts han permès identificar que algunes famílies no han rebut el mateix acompanyament des de l'escola al llarg dels últims mesos, que s'ha limitat a l'àmbit acadèmic dels infants. Les famílies han necessitat recursos que els centres educatius no han pogut oferir-los i han hagut de comptar amb el suport d'agents externs. Coincidint amb les aportacions de Harvard Family Research Project (2010), que ja demostraven l'efectivitat del treball en xarxa *com a actiu valuós per aportar recursos únics i complementaris, beneficiar el desenvolupament dels infants i millorar els programes posteriors a l'escola*, s'ha exposat el potencial que han tingut les accions desenvolupades des del Centre Obert i Serveis Socials. Amb una atenció personal, contínua i flexible, i afavorint la creació de vincles de confiança intrapersonals i entre la comunitat, per donar resposta als reptes dels últims mesos.

Conclusions

A partir dels resultats de l'estudi que hem elaborat sobre les **necessitats socioeducatives emergents dels infants en contextos vulnerables**, proposem un seguit d'idees per adaptar-nos a la situació actual, respondre en coherència i no deixar cap infant enrere.

En primer lloc, hem pogut veure que la situació viscuda al llarg dels últims mesos, ha intensificat necessitats que ja existien, i n'ha fet aparèixer de noves. En aquest sentit, creiem que és necessari disposar de **registres fiables per detectar** els infants que tenen majors dificultats així com aquelles demandes més freqüents (connectivitat, emocionals, recursos,...). En aquesta línia, considerem essencial destinar esforços en **l'atenció i l'acció tutorial** individualitzada (amb els infants i les famílies) per poder fer el seguiment i valorar l'evolució. Pel que fa a les dificultats identificades entorn a la comunicació entre agents, proposem l'articulació de **recursos que facilitin el traspàs de la informació recollida** pels diferents professionals i àmbits.

Tenint en compte les aportacions que manifesten la impossibilitat d'atendre totes problemàtiques (per manca de recursos humans principalment), considerem més que mai la necessitat de **treballar en xarxa**. Aprofitar el potencial que comporta la participació de professionals de diferents àmbits, deixar enrere el model de l'educador que lluita tot sol per solucionar-ho tot i obrir la mirada per unir forces i coneixements. Volem destacar que, tot i que aquest estudi no s'hagi centrat a identificar l'alumnat amb Necessitats Específiques de Suport Educatiu (NESE), no perdem de vista els possibles escenaris i pensem que és imprescindible que dins la **corresponsabilitat educativa** que proposem, es compti amb professionals i especialistes de l'educació especial entre d'altres.

Els resultats també permeten concloure que les accions del Centre Obert tenen, majoritàriament, un caràcter preventiu i compensatori. Des d'aquí, creiem que és essencial mantenir aquesta perspectiva d'equitat des de tots els àmbits i proposem apostar i vetllar **per l'atenció de qualitat des de les primeres etapes de vida**. Considerant-ne el seu caràcter preventiu i el potencial per garantir l'estimulació, les relacions i la protecció a què tenen dret tots els infants, veiem l'oportunitat d'**ampliar l'atenció al 0-3**, així com seguir millorant els programes existents.

D'entre les conclusions més clares, també cal destacar que s'ha fet evident la importància de la família com a principal agent educatiu i socialitzador de l'infant, que

necessita, per sobre de tot, suport i vincles per oferir l'atenció adequada. En aquest sentit, cal promocionar **espais que acullin les famílies** i professionals que pensin accions de **responsabilitat compartida**, des de dins i des de fora de l'escola. Mirem alguns programes que van en aquesta direcció, com és el projecte [Enxaneta](#) de la Universitat de Vic, per seguir millorant. Apostem també pels recursos públics i les instal·lacions municipals com a espais segurs, oportunitats de relació entre iguals, trobada entre famílies i creació de vincle comunitari.

A mode de síntesi, l'experiència i l'estudi realitzat ens ha permès veure que calen entorns rics en vida, en projectes i en il·lusions. Espais en què cadascú es pugui mostrar com és, es pugui sentir respectat i on les diferències no es visquin com a problemes, sinó com a senyals d'identitat. Medis que no tinguin l'objectiu principal d'ensenyar, sinó d'acompanyar a aprendre i a créixer amb el món. Que es doni la possibilitat d'expressar les pors, les alegries o els dubtes, i es posi a l'abast dels infants una alfabetització emocional progressiva i coherent.

Entorns en què famílies i agents educatius assumeixin i exerceixin una criança compartida, aportant als infants la tranquil·litat de veure que les seves persones adultes de referència els fan assequible el món amb coherència, feina conjunta i mirant de comprendre'ls i acompanyar-los sempre. Espais bonics, diversos, càlids, agradables i cuidats en confort, estètica i proximitat. Que acullin infants de diferents edats i els ofereixin el joc, la calma, les paraules, l'afecte i l'exploració que necessiten, per créixer sense presses ni exigències i respectant el moment evolutiu que travessen i les particularitats que mostren com a persones.

Per acabar i a partir de la reflexió iniciada en aquest article, creiem que el coneixement obtingut i l'experiència viscuda ens hauria de permetre obrir un camí des d'on partir, prendre mesures i actuar el més aviat possible, donant resposta a les necessitats reals i des d'un enfocament coordinat, integral i multisectorial.

Malgrat tot, l'estudi s'ha vist condicionat per dues limitacions cabdals: La manca d'informació sobre l'historial en l'etapa 0-3 i la impossibilitat d'accedir a les escoles dels infants per a la recollida de dades, que hauria permès emprendre un estudi comparatiu i completar les aportacions obtingudes, identificar en quina línia s'ha treballat i si les necessitats dels infants s'han vist cobertes al llarg dels últims mesos. Tot i així, acollim aquestes mancances com una crida a noves propostes i una oportunitat per millorar pròxims estudis.

Per acabar, veiem l'oportunitat d'enfocar futures recerques en dues línies: Per una banda cap a itineraris que ens portin a trobar els fonaments i les bases per al benestar emocional des de la infància. Per l'altra, considerem que seria interessant generar nous debats entorn la necessitat d'enfocar l'atenció i l'educació de l'etapa des de la **pedagogia social**, i en aquest sentit, obrim el fil per tal de tenir en compte aquesta disciplina en la formació dels futurs mestres. Si bé les entitats i tot el món social desenvolupen incansablement una tasca essencial, des de l'escola també s'hi hauria de col·laborar.

L'atenció de qualitat des dels primers anys de vida, té un paper fonamental en la reducció de les desigualtats socials i educatives, i el context actual, ens hauria de permetre replantejar les bases i els models dels serveis a la primera infància, garantint que cap infant es quedi enrere i que els seus drets siguin reconeguts per sobre de tot.

Referències bibliogràfiques

Legislació

- Catalunya. Decret 101/2010, 3 d'agost, *d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil*.
- Catalunya. Llei 14/2010, del 27 de maig, *dels drets i oportunitats en la infància i l'adolescència*. Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya, 26 de maig de 2010, núm. 720/VIII.
- Espanya. Llei Orgànica 3/2020, 29 de desembre, *per la qual es modifica la Llei Orgànica 2/2006, 3 de maig, d'Educació*. BOE, 30 de desembre de 2020, núm. 340. pp. 122868-122953
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. (2012). *Currículum i Orientacions Educació Infantil Segon Cicle*.
- Generalitat de Catalunya. (2016). *Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies (SIS)*. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. *Col·lecció eines 32*.

Llibres i revistes

- Ackerman, S. (1992). *Discovering the Brain*. National Academies Press.
- Bassedas, E.; Solé, I.; Huguet T. (1998). *Aprendre i ensenyar a l'educació infantil*. Graó.
- Bericat, E. (1998). *La integració de los métodos cuantitativo y cualitativo en la investigación social*. Ariel.
- Cole, M. And S. Scribner. (1974). *Culture and thought*. John Wiley & Sons, Inc.
- Dewey, J. (1995). *Democracia y educación*. Ediciones Morata, S.L.
- Goetz, J.; Lecompte, M. (1988). *Etnografía y diseño cualitativo en investigación educativa*. Morata.
- Montessori, M. (1957). *El método de la Pedagogía Científica aplicado a la educación de la infancia en las "case dei bambini"*. (2a. Ed.). Araugue.

- Palacios, J; Paniagua, G. (2005). *Educación infantil: Respuesta educativa a la diversidad*. Alianza Editorial.
- Piaget, J. (1969). *El nacimiento de la inteligencia en el niño*. Aguilar, S. A.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: the development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Wilkinson, R. i Pickett, K. (2019). *Igualdad - cómo las sociedades más igualitarias mejoran el bienestar colectivo*. Capitán Swing Libros, S.L.

Articles

- Bennet, J. (2012). *Early childhood education and care (ECEC) for children from disadvantaged backgrounds: Findings from a European literature review and two case studies*. Estudi elaborat per a la Comissió Europea.
- Benavides, L; et al. (2020). *Una reconstrucción justa es posible y necesaria. No es momento para la austeridad, elijamos dignidad*. Oxfam Intermón.
- Blasco, J. (2017). *De l'escola bressol a les polítiques de primera infància: l'educació i cura de la primera infància a Catalunya*. Fundació Jaume Bofill.
- Carballo, A. (2016). Neuroeducació: *De la neurociència a l'aula*. Guix d'Infantil, 86, 11- 14.
- Cebolla-boado, H.; Rahl, J.; Salazar, L. (2014). *Aprendizaje y ciclo vital. La desigualdad de oportunidades desde la educación preescolar hasta la edad adulta*. Obra Social La Caixa.
- Comissió Europea. (2014). *Study on the effective use of early childhood education and care in preventing early school leaving*. Oficina de Publicacions de la Unió Europea.
- ECAS. (2020, desembre). *Una societat entre crisis* (N.º12). [Enllac](#)
- Esping-andersen, G. (2007). *Education and equal life chances. Investing in Children*. In O. Kangas and J. Palme, eds, *Social Policy and Economic Development in the Nordic Countries*. Palgrave Macmillan.
- Eurofound. (2015). *Early childhood care: Accessibility and quality of services*. Oficina de Publicacions de la Unió Europea.
- Fanjul, G. (2014). *Los niños de la recesión: El impacto de la crisis económica en el bienestar infantil en los países ricos. (Innocenti Report Card nº 12)*. Centro de Investigaciones Innocenti UNICEF.
- Ferrer, A; Rivas, E i Tobalina, G. (2019). *On tot comença*. Save the Children.
- Fundación Foessa. (2020). *Análisis y Perspectivas 2020: Distancia Social y Derecho al Cuidado*. [Enllac](#)
- Harris, E., et. al. (2010). *Partnerships for Learning: Promising Practices in Integrating School and Out-of-School Time Program Supports*. Harvard Family Research Project. MA.
- Harker, L. (2007). *The impact of housing on children's life chances*. Journal of Children's Services. Emerald Group Publishing Limited. [Enllac](#)
- Heckman, J. (2017). *Early Childhood Education: Quality and Access Pay Off*. The Heckman Equation.

- Huizen, T. Van; Dumhs, L.; Plantenga, J. (2016). *A Cost-Benefit Analysis of Universal Preschool Education. Evidence from a Spanish Reform*. Discussion Paper Series, núm. 16-11, Universitat d'Utrecht.
- INE. (2019). Encuesta de Condiciones de Vida 2018. Instituto Nacional de Estadística.
- Jolonch, A. (2003). *Educació i infància en risc. Acció i reflexió en l'àmbit social* a Quaderns d'Educació Social. L'Educació Social i la Infància «Acompanyant cap al futur», p.76-77. CEESC.
- Jorquera Rojas, G. (2020). *Familias en riesgo*. España: Save the Children. [Enllaç](#)
- Llano Ortiz, J. C. (2020). *El estado de la pobreza: seguimiento del indicador de pobreza y exclusión social en España 2008–2019*. (Nº10). EAPN ESPAÑA. [Enllaç](#)
- Longás, J.; de Querol., R; Cussó, I. i Riera, J. (2019). Individuo, familia, escuela y comunidad: apoyos multidimensionales para el éxito escolar en entornos de pobreza. *Revista de Educación*, 368.
- Longás, J; Civís, M; i Riera, J. (2008). *Asesoramiento y desarrollo de redes socioeducativas locales*. Funciones y metodología. *Cultura y Educación*, 20: 303– 324.
- Martínez-Celorio, X. (2017). *L'estat de l'educació a Catalunya*. Anuari 2016 (pp.601-660). Inversió pre-distributiva per augmentar l'equitat educativa. Fundació Jaume Bofill.
- McLaughlin, M i Rank, M. (2018). *Estimating the Economic Cost of Childhood Poverty in the United States*, *Social Work Research*, Volume 42. [Enllaç](#)
- Organització de les Nacions Unides. (2020). A/RES/74/133. *Resolució sobre los Derechos del Niño*. [Enllaç](#)
- Organització de les Nacions Unides. (2015). *Transformar nuestro mundo: la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible*. [Enllaç](#)
- Pàmies, J. et al. (2013). *Trajectòries d'èxit i continuïtat acadèmica entre joves marroquins a Catalunya*. *Temps d'Educació*, 44, 191-207.
- Paniagua, G. (2019). *2050: necessitats i atenció a les famílies, reptes futurs*. *Guix d'infantil*, 100(1), p. 9-12. [Enllaç](#)
- Pérez-Escamilla, R; Rizzoli-Córdoba, A; Alonso-Cuevas, A; i Reyes-Morales, H. (2017). Avances en el desarrollo infantil temprano: desde neuronas hasta programas a gran escala. *Boletín Médico del Hospital Infantil de México*, 74(2), 86–97. [Enllaç](#)
- Pineda, L. (2019). *Oportunitats Educatives de la infància i l'adolescència a Barcelona 2018-2019*. Barcelona: IIAB-IERMB i Ajuntament de Barcelona. [Enllaç](#)
- Rebello, P. (2017). *La primera infancia importa para cada niño*. Unicef. [Enllaç](#)
- Sancho Gil, J. M. et al. (2012). *Trajectòries d'èxit de joves immigrants a l'ensenyament superior i al món professional*. Universitat de Barcelona. [Enllaç](#)
- Save the children. (2018). *Mézclate conmigo. De la segregación socioeconómica a la escuela inclusiva*. Save the Children.

- UNICEF España. (2020). *Covid-19: Reimaginar la educación. Aprendizajes sobre los que construir el nuevo curso*. [Enllac](#)
- UNICEF España. (2020). *Salud mental e infancia en el escenario de la COVID-19*. [Enllac](#)
- Ünver, Ö.; Nicaise, I. (2015). *Inclusiveness of Early Childhood Education and Care: Seven Case Studies across Europe*. CARE Project.
- Vanderbroeck, M.; Lazzari, A. (2014). «*Accessibility of Early Childhood Education and Care: A State of Affairs*». A: *European Early Childhood Education Research Journal*, núm. 22, p. 327-335.
- Weisberg, D. S; Keil, F. C; Goodstein, J; Rawson, E; & Gray, J. R. (2008). The Seductive Allure of Neuroscience Explanations. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 20(3), 470–477. [Enllac](#)

Annexos

Annex 1. Pauta d'observació

NOM:		FEBRER							MARÇ									
		dim. 2	dj. 4	dim. 9	dj. 11	dim. 16	dj. 18	dim. 23	dj. 25	dim. 2	dj. 4	dim. 9	dj. 11	dim. 16	dj. 18	dim. 23	dj. 25	
Observacions	ASSISTÈNCIA																	
	1.1 Família, llar i factors ambientals	1.1.1 Seguretat i estímuls																
		1.1.2 Habitatge																
		1.1.3 Llengües																
		1.1.4 Relacions i estil de vida																
	1.2 Salut	1.2.1 Salut física i mental																
		1.2.2 Inhibidors de benestar																
	1.3 Entorn	1.3.1 Oportunitats i recursos																
	1.4 Desenvolupament i aprenentatge																	
	2. Agents implicats	2.1 Centre obert																
2.2 Relació entre agents																		

Annex 2. Categories d'anàlisi

Obj.1 Necessitats emergents	1.1 FAMÍLIA, LLAR I FACTORS AMBIENTALS	1.1.1 FAMÍLIA - Demografia i estils de vida - Llengües - Estils parentals - Cultura 1.1.2 ENTORN - Seguretat i estímuls - Habitatge - Relacions i estil de vida
	1.2 SALUT	1.2.1 SALUT FÍSICA I MENTAL - Revisions - Estat - Atenció 1.2.2 INHIBIDORS DE BENESTAR - Historial familiar - Necessitats específiques - Condicions entorn - Estímulació
	1.3 ENTORN	1.3.1 OPORTUNITATS I RECURSOS - Recursos de l'entorn - Relacions
	1.4 DESENVOLUPAMENT I APRENTATGE	1.4.1 DES. PERSONAL, SOCIAL, EMOCIONAL I ESPIRITUAL - Interacció, compromís i joc - Rutines i hàbits - Aferrament - Adaptació 1.4.2 DES. COGNITIU, LINGÜÍSTIC I COMUNICATIU - Atenció i concentració - Comunicació - Llenguatge 1.4.3 DES. FÍSIC I MOTRIU - Habilitats - Etapes - Dificultats - Estimulació 1.4.4 GESTIÓ EMOCIONAL I COMPORTAMENT - Resiliència - Regulació - Resolució conflictes - Benestar emocional - Respecte i comprensió
Obj.2 Agents implicats	2.1 CENTRE OBERT	2.1.1 ESTRUCTURA 2.1.2 SERVEIS 2.1.3 ACCÉS
	2.2 AGENTS IMPLICATS I RELACIÓ	2.2.1 ESTRUCTURA 2.2.2 RECURSOS 2.2.3 COMUNICACIÓ I COORDINACIÓ

Annex 3. Contracte de voluntariat

Acord de col·laboració voluntariat Fundació Comtal	FUNDACIÓ COMTAL #ReescrivimFutur
	Codi: DS-RRHH-020
	Revisió: 0

- ii. La durada d'aquest compromís s'estableix des del mes de FEBRER de 2021, l'horari serà: 16.30 a 19.30h
- iii. Les tasques de l'acció voluntària són: donar suport als diferents projectes que s'hi fan portant a terme el desenvolupament d'una observació sistemàtica al llarg de tota la realitat d'intervenció a les educadores.
- iv. Que l'horari que es farà aquesta activitat serà escollit per el voluntari/voluntària, d'acord amb les seves possibilitats i en funció de les necessitats i la organització interna del Programa de voluntariat de la Fundació Comtal. El voluntari/voluntària facilitarà a l'entitat el certificat de penals d'acord amb la Llei.
- v. Del present document es facilitarà còpies a les parts sota signants.
- vi. Tant el voluntari/voluntària com l'entitat, pot rescindir aquest conveni quan alguna de les parts ho cregui necessari.
- vii. Que suposant que la seva integració a la Fundació Comtal, així com en els equips de voluntariat, no es consideri adequada, la Responsable de voluntariat donarà per finalitzat el present acord de col·laboració, informant a la part interessada i justificant en tot moment la seva decisió.
- viii. D'acord amb el que estableix el Reglament (UE), de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques en el que respecta al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades, l'informem que les seves dades de contacte facilitades en aquest formulari han estat incloses en fitxers de titularitat de Fundació Privada Catalana Comtal i que responen a la finalitat de la realització d'activitats de voluntariat als diferents projectes de la Fundació Comtal.
- ix. Així mateix, se us informa de la possibilitat d'exercir els drets d'accés, rectificació, supressió, limitació, oposició i portabilitat de les dades que podrà exercitar en el domicili social de Fundació Privada Catalana Comtal al carrer Amadeu Vives, 6 - Barcelona 08003 i/o per correu electrònic: comtal@comtal.org. Cal adjuntar una còpia del DNI.
Per a més informació sobre les garanties de la seva privacitat, vostè pot contactar amb el nostre Delegat de Protecció de Dades a l'adreça postal o mails anteriors.
Les dades recollides són les adequades per a les finalitats descrites.
Les dades personals romandran arxivades durant el període de duració de la nostra relació contractual, o de prestació de serveis, o bé, en el seu cas, durant el període necessari per a complir amb les obligacions legals. La negativa a facilitar les dades que us demanem tindrà com a conseqüència la impossibilitat d'establir una relació contractual, o bé, en el seu cas, oferir els nostres serveis.
Així mateix els informem del seu dret a interposar una reclamació, en el cas de que consideri que el tractament de les Dades Personals vulnera la normativa o l'establert en aquest documents a:
Al nostre Delegat/da de Protecció de Dades, a les adreces postal i electrònica indicades
Davant de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades, per mitjà de la seva seu electrònica o la seva adreça postal.

Annex 4. Consentiment informat

Consentiment informat coordinadora Centre Obert (C)

Exemplar per al participant

CONSENTIMENT INFORMAT PER A LA PERSONA PARTICIPANT

INFORMACIÓ BÀSICA del Treball de Recerca

L'objectiu de l'estudi és el d'identificar les necessitats socioeducatives emergents d'infants de 0-6 anys en entorns vulnerables, i esbrinar quins són els diferents agents que han atès (al llarg dels 0-3 anys) i atenen actualment aquests infants des de diferents àmbits.

Els objectius específics per a portar a terme aquesta investigació seran:

- Identificar i categoritzar les necessitats socioeducatives emergents dels infants en l'etapa 0-6.
- Esbrinar i conèixer quins i quants agents educatius han intervingut o estan intervenint en la vida d'aquests infants (escolar, cultural, lleure, maternoinfantil, socioeducatiu...). Aquest estudi es portarà a terme a través de diferents entrevistes i observacions sistemàtiques.

El material i/o les dades obtingudes gràcies a la seva participació en aquest Treball de Recerca seran d'ús exclusiu intern de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i l'Esport-Blanquerna.

En el cas que fossin incloses en una publicació dins l'àmbit acadèmic i científic, complirien estrictament les condicions ètiques de confidencialitat exigides en una recerca d'aquestes característiques.

Signatura autor/a TFG
(noms i cognoms entre parèntesi)

Data: Pia

TÍTOL TREBALL RECERCA:
Atenció i educació en l'etapa 0-6 per a la compensació de desigualtats.

INVESTIGADOR RESPONSABLE:
Pia Domènech Prats
email: piaelisabetdp@blanquerna.ur.edu

Llegir i contestar les següents preguntes amb atenció (encerciar la resposta correcta)

- Has llegit tota la informació que ha estat facilitada sobre aquest projecte? SÍ NO
- Has tingut l'oportunitat de preguntar i comentar qüestions sobre el projecte? SÍ NO
- Has rebut suficient informació sobre aquest projecte? SÍ NO
- Has rebut respostes satisfactòries a totes les preguntes? SÍ NO
- Estàs d'acord en participar-hi? SÍ NO
- Autoritzes la teva participació en el projecte? SÍ NO
- Autoritzes la participació de les persones de les quals ets responsable? SÍ NO

Signatura de la persona participant
(noms i cognoms entre parèntesi) N. (NÚRIA GARCIA CATALÁN)

Data: 18/02/2021

Scanned with CamScanner

Consentiment informat educadora Centre Obert (E₁)

Exemplar per al participant

CONSENTIMENT INFORMAT PER A LA PERSONA PARTICIPANT

INFORMACIÓ BÀSICA del Treball de Recerca

L'objectiu de l'estudi és el d'identificar les necessitats socioeducatives emergents d'infants de 0-6 anys en entorns vulnerables, i esbrinar quins són els diferents agents que han atès (al llarg dels 0-3 anys) i atenen actualment aquests infants des de diferents àmbits.

Els objectius específics per a portar a terme aquesta investigació seran:

- Identificar i categoritzar les necessitats socioeducatives emergents dels infants en l'etapa 0-6.
- Esbrinar i conèixer quins i quants agents educatius han intervingut o estan intervenint en la vida d'aquests infants (escolar, cultural, lleure, maternoinfantil, socioeducatiu...). Aquest estudi es portarà a terme a través de diferents entrevistes i observacions sistemàtiques.

El material i/o les dades obtingudes gràcies a la seva participació en aquest Treball de Recerca seran d'ús exclusiu intern de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i l'Esport-Blanquerna.

En el cas que fossin incloses en una publicació dins l'àmbit acadèmic i científic, complirien estrictament les condicions ètiques de confidencialitat exigides en una recerca d'aquestes característiques.

Signatura autor/a TFG (Pia Domènech Prats)

Data: 03/03/21

TÍTOL TREBALL RECERCA:
Atenció i educació en l'etapa 0-6 per a la compensació de desigualtats.

INVESTIGADOR RESPONSABLE:
Pia Domènech Prats
email: piaelisabetdp@blanquerna.ur.edu

Llegir i contestar les següents preguntes amb atenció (encerciar la resposta correcta)

- Has llegit tota la informació que ha estat facilitada sobre aquest projecte? SÍ NO
- Has tingut l'oportunitat de preguntar i comentar qüestions sobre el projecte? SÍ NO
- Has rebut suficient informació sobre aquest projecte? SÍ NO
- Has rebut respostes satisfactòries a totes les preguntes? SÍ NO
- Estàs d'acord en participar-hi? SÍ NO
- Autoritzes la teva participació en el projecte? SÍ NO
- Autoritzes la participació de les persones de les quals ets responsable? SÍ NO

Signatura de la persona participant
(noms i cognoms entre parèntesi) (E. CARLEN GARCIA OLIB)

Data: 03/03/2021

Scanned with CamScanner

Consentiment informat educadora Centre Obert (E₂)

Exemplar per al participant

CONSENTIMENT INFORMAT PER A LA PERSONA PARTICIPANT

INFORMACIÓ BÀSICA del Treball de Recerca

L'objectiu de l'estudi és el d'identificar les necessitats socioeducatives emergents d'infants de 0-6 anys en entorns vulnerables, i esbrinar quins són els diferents agents que han atès (al llarg dels 0-3 anys) i atenen actualment aquests infants des de diferents àmbits.

Els objectius específics per a portar a terme aquesta investigació seran:

- Identificar i categoritzar les necessitats socioeducatives emergents dels infants en l'etapa 0-6.
- Esbrinar i conèixer quins i quants agents educatius han intervingut o estan intervenint en la vida d'aquests infants (escolar, cultural, lleure, maternoinfantil, socioeducatiu...). Aquest estudi es portarà a terme a través de diferents entrevistes i observacions sistemàtiques.

El material i/o les dades obtingudes gràcies a la seva participació en aquest Treball de Recerca seran d'ús exclusiu intern de la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i l'Esport-Blanquerna.

En el cas que fossin incloses en una publicació dins l'àmbit acadèmic i científic, complirien estrictament les condicions ètiques de confidencialitat exigides en una recerca d'aquestes característiques.

Signatura autor/a TFG (Pia Domènech Prats)
(noms i cognoms entre parèntesi)

Data: 04/03/21

TÍTOL TREBALL RECERCA:

Atenció i educació en l'etapa 0-6 per a la compensació de desigualtats.

INVESTIGADOR RESPONSABLE:

Pia Domènech Prats

email: piaelisabetjp@blanquerna.url.edu

Legir i contestar les següents preguntes amb atenció (encerclar la resposta correcta)

Has llegit tota la informació que ha estat facilitada sobre aquest projecte? SÍ NO

Has tingut l'oportunitat de preguntar i comentar qüestions sobre el projecte? SÍ NO

Has rebut suficient informació sobre aquest projecte? SÍ NO

Has rebut respostes satisfactòries a totes les preguntes? SÍ NO

Estàs d'acord en participar-hi? SÍ NO

Autoritzes la teva participació en el projecte? SÍ NO

Autoritzes la participació de les persones de les quals ets responsable? SÍ NO

Signatura de la persona participant (Diba Basuñora)
(noms i cognoms entre parèntesi)

Data: 04/03/21

Annex 5. Model de taula de buidatge i anàlisi d'informació

Identificació instrument

Codi	Persona/Càrrec	Data	Lloc
E1,E2,E3,DC,OP		Febrer-març 2021	Fundació Comtal - Barcelona

			Extractes de l'entrevista	Extracte observacions	Extractes diari de camp
1. Necessitats socioeducatives emergents	1.1 Família, llar i factors ambientals	1.1.1 Seguretat i estímuls			
		1.1.2 Habitatge			
		1.1.3 Llengües			
		1.1.4 Relacions i estil de vida			
	1.2 Salut	1.2.1 Salut física i mental			
		1.2.2 Inhibidors de benestar			
	1.3 Entorn	1.3.1 Oportunitats i recursos			
	1.4 Desenvolupament i aprenentatge				
2. Agents implicats	2.1 Centre obert	2.1.1 Estructura			
		2.1.2 Serveis			
	2.2 Relació entre agents	2.2.1 Agents implicats			
		2.2.2 Comunicació i coordinació			

Annex 6. Quadre de comandament

Quadre de comandament objectiu 1

OBJECTIU	CATEGORIA	DIMENSIO	SUBDIMENSIO	ÍTEMS	INSTRUMENT	PARTICIPANT
Identificar i categoritzar les necessitats socioeducatives dels infants 0-6 elegits com a mostra	Família, llar i factors ambientals	Factors relatius a l'entorn	<p>1.1 Habitatge (règim de propietat i situació o accés a serveis i instal·lacions)</p> <p>1.2 Seguretat i estímuls (espais exteriors, parcs, oportunitats de joc a casa, sobreocupació a casa,...)</p>	<p>- De quins barris venen les famílies?</p> <p>- Sabries a quin tipus d'habitatge viuen les famílies? (ex: pis, apartament, casa, habitació llogada, caravana,...)</p> <p>- Quines condicions presenten els habitatges? (ex: sobreocupació, condicions físiques insuficients com humitat, fred,..., llits, aïllament,...)</p> <p>- Creus que en algun cas, les condicions d'habitatge insuficients estan afectant al benestar d'algun infant?</p>	Entrevista	<p>Coordinadora C.O</p> <p>Educadores C.O</p>
		Família	<p>2.1 Demografia i estils de vida: ingressos, zona geogràfica, nivell de vida, necessitats de salut de la família</p> <p>2.2 Llengua familiar i ll.addicionals:</p>	<p>-----</p> <p>- De quina manera recolliu la informació de les famílies? (ex: Teniu algun historial? Quina informació recolliu?)</p> <p>- Quin nivell de formació tenen les famílies? Actualment treballen?</p> <p>- Quina relació manteniu amb les famílies?</p> <p>- Quin idioma parlen les famílies i com us comuniquen?</p> <p>- Hi ha xarxa de suport familiar o es troben sols?</p>		
	Salut dels infants	Salut física i mental	<p>1.1 Salut i malalties (factors que impedeixen el desenvolupament, estratègies,...)</p> <p>1.2 Necessitats i habilitats</p> <p>1.3 Inhibidors de benestar (malalties de la mare, alcoholisme fetal, tabaquisme, obesitat, nutrició, estrès, maltractament, abusos, discapacitats, dificultats d'aprenentatge,...)</p>	<p>- Teniu informació i historials de salut dels infants? I de les famílies? (ex: antecedents de salut o necessitats específiques)</p> <p>- Quins agents de l'àmbit de la salut intervenen amb els infants? (des de dins i fora del centre)</p> <p>- A nivell de salut física, heu detectat noves necessitats o algunes amb més freqüència/intensitat? (ex: higiene, alimentació, protecció, roba,...)</p> <p>- Hi ha necessitats que no estiguen podent cobrir?</p> <p>- Hi ha factors relacionats amb la salut que estiguin dificultant el desenvolupament dels infants?</p>	Entrevista	<p>Coordinadora C.O</p> <p>Educadores C.O</p>
		Revisions de salut	<p>2.1 Revisions</p> <p>2.2 Immunitzacions, vacunes,...</p>	<p>- A nivell de salut física, quines necessitats trobeu que són les més significatives actualment?</p> <p>- Quins hàbits presenten entorn a la higiene corporal?</p> <p>- Porta roba adequada per a l'època de l'any?</p> <p>- A nivell de discapacitats i dificultats d'aprenentatge heu detectat necessitats?</p> <p>- Oferiu recursos flexibles i adaptables a diferents necessitats? (sordesa, llengua,...)</p> <p>- Com és la rutina del son dels infants? Disposen d'un entorn segur i regular?</p> <p>-----</p> <p>- Sabeu si les famílies van a les revisions mèdiques? Sabeu si tenen el calendari de vacunacions al dia? (revisions, vacunes, seguiment de tractaments prescrits, cura de ferides, no va a l'escola si està malalt).</p>		

Quadre de comandament objectiu 2

OBJECTIU	CATEGORIA	DIMENSIÓ	ÍTEMS	INSTRUMENT	PARTICIPANT
Esbrinar quins i quants agents educatius han intervingut o intervenen en la vida dels infants elegits com a mostra.	Agents	- General	- Quins agents han intervingut amb l'infant fins ara? (família, escola, serveis socials,...) i quin ha estat l'agent principal que s'ha fet càrrec de l'infant?	Entrevista	
		- Familiar	- Qui viu a casa amb l'infant? - Quina és la competència educativa de la família? - Hi ha més infants a la família? (germans, cosins,...) - Hi ha un seguiment per part de les famílies? - Hi ha algun retorn de les famílies? - Quin tipus de participació té la família en la demanda, la utilització i l'avaluació del servei. - Quin tipus de participació té l'infant en la utilització del servei.		
		- Escolar	- Ha anat a la llar d'infants? - L'infant està escolaritzat? (Quina titularitat és l'escola?) - Té una assistència regular a l'escola? - Falta a classe de forma reiterada i sense justificació? - Presenta retards continuats a l'escola? - Us informen d'algun tipus de problemàtica des de l'escola? - L'infant mostra malestar o problemàtiques amb l'escola? - Quina actitud mostra envers a l'escola?		
		- Salut	- Els progenitors, tutors o guardadors són causants de les faltes d'assistència i/o absentisme escolar de l'infant o l'adolescent. - Quins agents de l'àmbit de la salut han intervenen a l'infant?		
		- Cultural, lleure	- Han intervingut agents culturals o de lleure en la vida de l'infant? - Té una assistència regular al servei? - Falta al centre de forma reiterada i sense justificació? - Presenta retards continuats al centre?		
		- Socioeducatiu (Materno Infantil,...)	- Han intervingut agents socioeducatius en la vida de l'infant? - De quin tipus? - Quina formació maternoinfantil té la família? - Han tingut altres fills abans?		
		- Altres	- Quin consideres que és l'agent més important actualment, en la vida d'aquestes famílies per al benestar de l'infant?		
	Relació entre els agents	Comunicació	- Hi ha comunicació entre els diferents agents que intervenen amb l'infant? Quins són els que estan més en contacte? Ex: Quines vies de comunicació s'utilitzen per a estar en contacte? Hi ha alguna periodicitat? Us heu de comunicar sovint amb altres agents? Quants cops per setmana us heu de comunicar amb altres agents?	Entrevista	Coordinadora C.O
		Coordinació	- Hi ha coordinació entre els diferents agents que intervenen amb l'infant? Quins són els que estan més en contacte? Ex: Hi ha coordinació entre les accions dels diferents agents que intervenen amb l'infant? Creus que és necessària la coordinació dels diferents agents? Quins són els agents que estan més en contacte? Creus que hi ha agents que demanen més coordinació?		

Annex 7. Orientació per a la selecció del tipus d'entrevista

